

ЯРОСЛАВ ВАСИЛЬОВИЧ ШПАРИК

Ювілеї можна відзначати по-різному: як підсумок прожитих років, як планування наступної діяльності на базі минулих здобутків. 60 років — це той ювілей, що надихає на перспективу. Особливо, коли це стосується людини небуденної, працелюбної, якій є чим пишатися. Саме таким є наш ювіляр Ярослав Шпарик.

Він народився 4 червня 1958 року у Львові в інтелегентній родині, яка в подальшому проживала у місті Стрий. Батько Ярослава — Василь Шпарик — інженер, учасник Другої світової війни, про враження від якої він написав цікаву книгу «Друга світова війна: Спогади і погляди фронтовика» (2013). Очевидно, з рідної хати йде традиція схильності до друкованого слова, яку розвинув і збагатив Ярослав Васильович.

Юнак закінчив із золотою медаллю Стрийську середню школу №10, однак вступ на лікувальний факультет Львівського медичного інституту супроводжувався значними проблемами. Він успішно їх подолав і закінчив з відзнакою інститут у 1981 році.

В інституті пізнав смак наукових досліджень, був членом наукового студентського товариства і вже тоді вибрав онкологію як ниву, на якій працюватиме все життя. Ще у студентські роки (влітку 1980 р.) опублікував першу наукову роботу — у головному, тоді радянському, онкологічному журналі «Вопросы онкологии» — огляд літератури про природні клітини-кілери (згодом це стало темою кандидатської дисертації, а нині — одна з центральних проблем механізму дії протипухлинного імунітету). Але стежка в науку не була простою. У 1982–1986 рр. працював на Ровенщині, у невеличкому селищі Мізоч Здолбунівського району, де завідував терапевтичним відділенням районної лікарні. Вільний час використовував для роботи з науковою і клінічною літературою. Тоді побачили світ ще кілька оглядів літератури у центральних онкологічних журналах СРСР (згодом за ці публікації

отримав чималу матеріальну винагороду від Фонду Сороса). Щоб не потонути у провінційній трясовині, досліджував життя і діяльність лауреатів Нобелівської премії, на цю тему опублікував кілька науково-популярних статей у виданнях «Химия и жизнь», «Наука і суспільство», «Спутник Дайджест» та ін. Схильність до історичних пошуків зберіг на все життя, про що свідчать його книги «Рак: Переможці і жертви» (2008), «Медицина у Святому Письмі» (2018).

Тільки у 1986 р. — за 4 роки після закінчення інституту — здійснилася юнацька мрія Ярослава. Він став членом кафедри онкології Львівського медичного інституту. Праця над літературою дала можливість опублікувати чимало оглядів літератури з різних проблем медикаментозної терапії раку у центральних журналах тодішнього СРСР. На кафедрі захистив кандидатську дисертацію, досліджуючи роль так званих «природних кілерів» у процесі канцерогенезу та їх вплив на лікування злоякісних пухлин. Результат його досліджень був опублікований у монографії «Иммуннологические механизмы естественной противоопухолевой резистентности», що вийшла з друку у 1991 р. під патронатом Академії наук України. У 1994 р. отримує звання доцента.

Вже тоді він визначився у виборі вузької професії — хіміотерапії, ставши завідувачем відділення хіміотерапії у Львівському обласному клінічному онкологічному диспансері. Саме завдяки наполегливості і працездатності Ярослава Васильовича цей відділ, що був на положенні «гідкого каченяти», мігруючи територіально по різних закладах (лікарня позалегенового туберкульозу, обласна клінічна лікарня) перетворився на один з основних клінічних відділів онкологічного центру і, змахнувши «лебединими крилами», вийшов на всеукраїнську (і не тільки) орбіту.

Працюючи лікарем-практиком, він ні на хвилину не залишав перо науковця-дослідника. «Nulladei sine linea» стало девізом його життя — понад 500 наукових публікацій, 20 книг (монографії, підручники, довідники). У своїх публікаціях Ярослав Васильович звертається як до студентів (він співавтор і співредактор другого-четвертого видань першого україномовного підручника з фаху «Онкологія» — Львів, Київ 1998, 2004, 2007 рр.), до колег лікарів-практиків (добре відомі в Україні довідники і посібники, зокрема «Сучасні схеми поліхіміотерапії основних злоякісних захворювань у дорослих і дітей», 1993; «Ад'ювантна хіміотерапія раку грудної залози», 1997 та ін.), так і до широкого загалу («Що ви повинні знати про пухлини грудної залози», Львів, 1997), а також науковій громаді України,

Європи і світу (понад 50 публікацій у провідних наукових журналах — *Lancet*, *Lancet Oncology*, *Journal of Clinical Oncology*, *European Journal Cancer*, *British Journal Cancer*, *Annals of Oncology*, *Oncologist* та ін.).

Ярослав Шпарик ще у 1996 р. став першим в Україні дійсним членом Американського товариства клінічної онкології (ASCO) — одного з найавторитетніших у світі. Крім того, він входить до складу кількох інших професійних товариств. Результати своїх клінічних досліджень Вчений широко представляв на десятках наукових конференцій у Західній Європі і США. З 1998 р. — член Ротарі клубу «Львів-Leopolis». Він постійний учасник онкологічних форумів усіх рівнів. Не можна залишити поза увагою його редакторську роботу при виданні підручників і монографій.

Зацікавлення Ярослава Васильовича виходять за межі фахової медицини — він знавець мистецтва, любитель музики, дослідник філософських і морально-етичних проблем. Він активний член громадянського суспільства, хоча від участі в будь-якій політичній партії утримався. Разом із великою групою лікарів приєднався до відновлення роботи Українського лікарського товариства (УЛТ). У перші роки сучасного періоду часопису «Народне здоров'я» був головним редактором і заступником головного редактора. Не можна оминати ще таку важливу рису Ярослава Васильовича, як вірність онкологічній школі, що його виховала, повагу і вдячність до вчителів, про що зокрема свідчить монографія «Професор А. І. Гнатишак. 1917–2017 (до 100-річного ювілею)» (Львів, 2017), що видана ним у співавторстві до 100-літнього ювілею наставника.

Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 21.07.2017 р. № 834 Я. В. Шпарик включений до групи експертів МОЗ України за напрямом «Онкологія». У квітні 2018 р. нагороджений відзнакою НАН України *Web of Science Award* як четвертий серед українських науковців усіх напрямків у номінації «Високоцитований дослідник» («*Highly cited researcher*») за 2008–2017 рр.

Ярослав Васильович — прекрасний лектор, регулярно виступає на наукових конференціях у різних містах України, де інформує колег про найновіші досягнення в онкології. Слід особливо відзначити його вміння навіть у професійних виступах перед колегами висловити свою чітку громадянську і патріотичну позицію. Своєю лікарською і публіцистичною діяльністю Ярослав Васильович заслужив позицію інтелектуального лідера львівської онкології.

Тож хто такий Ярослав Шпарик — лікар, медик-науковець, історик, мистецтвознавець чи релігієзнавець? Він просто інтелігент високого класу, яких тепер мало. Кажуть, найкращим подарунком до ювілею є відчуття, що ти потрібен людям. Ярослав Васильович на такий подарунок заслуговує. Колеги і друзі вітають його з 60-річним ювілеєм, бажають міцного здоров'я і великих успіхів у його благородній праці.

*Професор Олександр Дудніченко,
завідувач кафедри онкології та дитячої онкології
Харківської медичної академії післядипломної освіти*

*До цього вітання приєднуються редакція
«Українського радіологічного журналу»
та колектив ДУ «Інститут медичної радіології
ім. С. П. Григор'єва НАМН України»*